

BOGDAN WALCZAK

Akademia im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim

ORCID: 0000-0001-8293-0188

Krzysztof Waškowski, *Polskie nazwy zwierząt. Studium historycznojęzykowe. Podhalańska Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Targu, Nowy Targ 2017, ss. 259*

Literatura naukowa z obszaru historycznej leksykologii wzbogaciła się o ważną pozycję, wypełniając istotną lukę w dorobku polskiego językoznawstwa – monografię Krzysztofa Waškowskiego *Polskie nazwy zwierząt. Studium historycznojęzykowe*. Sam autor tak formułuje jej przedmiot i cele:

Tytuł książki *Polskie nazwy zwierząt. Studium historycznojęzykowe* – zdradza zarówno wybór analizowanej płaszczyzny leksykalnej, jak i przyjętą perspektywę obserwacji materiału. Praca wpisuje się w nurt badań leksykologii historycznej, zaś jej zasadniczym celem jest historycznojęzykowy opis nazw zwierząt i pochodzących od nich derywatów. To pole wyrazowe jak dotąd nie doczekało się monograficznego opracowania, a dostępne wyniki badań dotyczą zazwyczaj wybranych problemów, często też skupiają się tylko na rejestracji określonych faktów bez podejmowania prób ich interpretacji (s. 8).

Przytoczmy jeszcze konstatację z *Zakończenia*:

„Celem pracy był diachroniczny opis nazw zwierząt w polszczyźnie ze szczególnym uwzględnieniem aspektu stabilności oraz zmienności leksykalnej” (s. 216).

W mojej ocenie praca odznacza się licznymi cechami stanowiącymi o jej wartości. Jak już stwierdziliśmy wyżej, wypełnia istotną lukę w literaturze naukowej z obszaru historycznej leksykologii polskiej. Jest oparta na solidnej podstawie źródłowo-materiałowej, nieograniczonej do słowników (od *Słownika staropolskiego do Uniwersalnego słownika języka polskiego*), lecz uwzględniającej także dane z Narodowego Korpusu Języka Polskiego, a przede wszystkim ze źródeł tekstowych: translacji biblijnych (*Biblii królowej Zofii* i przekładu Jakuba Wujka) oraz dawnych podręczników z zakresu zoologii, „powstałych na przełomie XVIII i XIX wieku, w okresie początków świadomego tworzenia terminologii zoologicznej” (s. 215), z dziełami Krzysztofa Kluka i Stanisława Jundziłła. Jest polimetodologiczna (autor deklaruje wyzyskanie elementów analizy etymologicznej, teorii nominacji językowej, paradygmatu kognitywizmu i lingwistyki kulturowej z ich koncepcją językowego obrazu świata, zmodyfikowanej na użytek badania leksyki historycznej

metodologii słowotwórstwa gniazdowego), co uważam za jej plus. Historia języka, a zwłaszcza historia słownictwa (leksykologia historyczna) wymaga spojrzenia z różnych perspektyw, aby uzyskać możliwie obiektywny i całościowy opis. Autor tak właśnie postępuje – stara się spojrzeć na ewolucję nazw zwierząt w polszczyźnie z różnych punktów widzenia, a na szczególne podkreślenie zasługuje tu kulturowy punkt widzenia.

Samoistną wartość informacyjną (bardzo przydatną historykowi języka polskiego) przedstawia rozdział *Zwierzęta w refleksji naukowej* (s. 21–44), a w szczególności jego część traktująca o rozwoju wiedzy zoologicznej od Arystotelesa i Pliniusza, a w Polsce od S. Falimirza do K. Kluka i S. Jundziłła. Autor dobrze wyzyskał literaturę przedmiotu. Jej spis (s. 221–235) jest ilościowo imponujący, nie dostrzegam też w nim istotnych luk (dziwi tylko nieobecność wśród słowników etymologicznych słownika Andrzeja Bańkowskiego, który, choć nieukończony, mógłby moim zdaniem być w niejednym szczególe autorowi przydatny).

Może czasem odwołuje się autor do wyjaśnień dla językoznawcy dość oczywistych, ale przez to praca jest łatwiej dostępna także dla niespecjalistów – a myślę, że zainteresuje nie tylko językoznawców (w szczególności historyków języka), lecz również historyków kultury i biologów (zoologów).

Usterki merytoryczne nie zauważyłem. W przytoczeniach ze *Słownika staropolskiego* i *Słownika polszczyzny XVI wieku* są drobne nieścisłości, pewnie trudne do uniknięcia w tak obszernym opracowaniu (dobrze, iż autor zdecydował się podać te przytoczenia w transkrypcji, pomijając występujące w tekstach oryginalnych historyczne znaki diakrytyczne).

W konkluzji pragnę stwierdzić, co następuje: uważam monografię Krzysztofa Waškowskiego *Polskie nazwy zwierząt. Studium historycznojęzykowe* za pozycję bardzo wartościową, która zajmie poczesne miejsce w dorobku polskiej leksykologii historycznej i zyska licznych czytelników.